

rowników lub reżyserów, a przecież tu na chórze i przy ołtarzu chodzi o coś niepomernie większego: chodzi o ofiarę Mszy św., którą sprawuje kapłan jako konsekrowany liturg Kościoła.

Konieczne są wspólne okresowe narady⁸ proboszcza z organistą, szczególnie dokładnie przy zmianie okresów roku kościelnego. Nie chodzi tu tylko o zgodne omówienie co i kiedy ma grać organista, ale przede wszystkim jak ma wypełniać nakazane liturgią funkcje. Braterskie podejście do organisty, kochającego liturgiczną muzykę, wyda jak najlepsze owoce. Uniknie się przez to błędów organisty i zniecierpliwienia ze strony proboszcza.

Duszpasterz ma również liczyć się z duchowymi potrzebami organisty i udzielać mu odpowiedniego czasu na rekolekcje, na konferencje religijne i liturgiczne, ułatwiać mu udanie się do innego kapłana do spowiedzi, czy też na poradę w sprawach sumienia.

Warszawa

Ks. WŁDYSŁAW PADACZ

Ks. Tadeusz Szwagrzyk, Kraków

MSZA ŚWIĘTA ZA WIERNYCH

Jednym z obowiązków duszpasterskich jest odprawianie Mszy św. za wiernych. Biskupi, jako następcy Apostołów, są do tego obowiązani na mocy prawa Bożego bezwzględnego (*iure divino absoluto*), proboszczowie zaś na mocy prawa Bożego względnego (*iure divino hypothetico*), o tyle mianowicie, o ile z ustanowienia Kościoła faktycznie mają udział w apostołskim obowiązku duszpasterzowania, który ciąży w pierwszym rzędzie i zasadniczo na biskupach jako na bezpośrednich pasterzach wiernych, bo oni w całej rozciągłości posiadają władzę pasterską.

Sobór Trydencki ujmuje to krótko stwierdzając, że do odprawiania Mszy św. za wiernych obowiązany jest ten, komu *animarum cura commissa est*¹.

Według tegoż soboru Trydenckiego obowiązek odprawiania Mszy św. za wiernych opiera się na słowach Apostoła: „Albowiem każdy najwyższy kapłan z ludzi wzięty, dla ludzi bywa postanowiony w tym co do Boga należy; aby składał dary i ofiary za grzechy”².

Każdy proboszcz od chwili kanonicznego objęcia parafii, oraz ci kapłani, którzy posiadają wszystkie prawa proboszczowskie, jak np. wikariusz aktualny³, albo wikariusz ekonom, czyli administrator wakującej

⁸ Przynajmniej raz na tydzień.

¹ c. 1, sess. 23 de ref.

² Hebr., 5, 1.

³ Kan. 471.

parafii⁴, mają obowiązek odprawiania Mszy św. za wiernych⁵, we wszystkie niedziele i święta nakazane, także zniesione.

Od tego obowiązku nie zwalnia ich ani szczupłość dochodów, ani żadna inna przyczyna.

W ślad za Kodeksem rubryk mszalnych i brewiarzowych⁶ z dnia 25 lipca 1960 r., ukazał się nowy dekret Stolicy Apostolskiej określający dni, w które istnieje obowiązek odprawiania Mszy św. za wiernych⁷.

W powyższym dekrete z dnia 3 grudnia 1960 r., św. Kongregacja Soboru, z polecenia Ojca św. Jana XXIII, podaje taksatywne wyliczenie tych dni, w które zgodnie z przepisami kanonów: 339 § 1 i 466 § 1, Kodeksu Prawa Kanonicznego, w całym Kościele od 1 stycznia 1961 roku, istnieje obowiązek odprawiania Mszy św. za wiernych.

Dni te są następujące:

Święta nakazane (festa de praecepto)

Niedziele I i II klasy.

Inne święta I klasy w całym Kościele:

1) Boże Narodzenie; 2) Osmi dzień oktawy Bożego Narodzenia (Nowy Rok); 3) Święto Objawienia Pańskiego (Epiphania Domini); 4) Wniebowstąpienie Pańskie; 5) Boże Ciało; 6) Niepokalane Poczęcie Najśw. Maryi Panny; 7) Wniebowzięcie Najśw. Maryi Panny; 8) Św. Józefa Oblubieńca Najśw. Maryi Panny; 9) Uroczystość św. Apostołów Piotra i Pawła; 10) Uroczystość Wszystkich Świętych.

Święta nie nakazane (festa de non praecepto)

I klasy wymienione w kalendarzu całego Kościoła:

1) Uroczystość Serca Jezusowego; 2) Uroczystość Najdroższej Krwi Chrystusa Pana; 3) Zwiastowanie Najśw. Maryi Panny; 4) Uroczystość św. Józefa, Rzemieślnika; 5) Poświęcenie kościoła św. Michała Archanioła; 6) Narodzenie św. Jana Chrzciciela.

I klasy w kalendarzach partykularnych, czyli własnych:

7) Uroczystość Patrona głównego narodu; 8) Uroczystość Patrona głównego prowincji tak kościelnej jak i cywilnej; 9) Uroczystość Patrona diecezji; 10) Rocznica konsekracji kościoła katedralnego; 11) Uroczystość Patrona głównego miejscowości lub miasta (loci seu oppidi vel civitatis); 12) Rocznica konsekracji kościoła własnego; 13) Tytuł własnego kościoła.

⁴ Kan. 473.

⁵ Kan. 466.

⁶ AAS 52 (1960) 593—740.

⁷ AAS 52 (1960) 985—986.

II klasy:

14) Narodzenie Najśw. Maryi Panny; 15) Oczyszczenie Najśw. Maryi Panny (Purificatio BMV.); Uroczystości narodzin (natalicia) Apostołów i Ewangelistów, a mianowicie; 16) Uroczystość św. Andrzeja; 17) Uroczystość św. Tomasza; 18) Uroczystość św. Jana; 19) Uroczystość św. Macieja; 20) Uroczystość Świętych Filipa i Jakuba; 21) Uroczystość św. Marka; 22) Uroczystość św. Jakuba; 23) Uroczystość św. Bartłomieja; 24) Uroczystość św. Mateusza; 25) Uroczystość św. Łukasza; 26) Uroczystość św. Szymona i Judy (Ss. Simonis et Iudae).

Niniejszy dekret św. Kongregacji Soboru z dnia 3 grudnia 1960 roku ma na celu uzgodnienie liczby świąt, w które obowiązuje przepis o aplikowaniu Mszy św. za wiernych, z nowym Kodeksem Liturgicznym z dnia 25 lipca 1960 r., a obowiązujący od 1 Stycznia 1961 roku. Wejście tegoż Kodeksu w życie spowodowało pewne wątpliwości co do odprawiania Mszy św. za wiernych w święta zniesione, przez Kodeks Liturgiczny, np. w dniu 3 maja (Uroczystość Znalezienia Krzyża św.), względnie ewentualnych przywilejów.

Stąd zestawienie obowiązujących dni, w omawianym dekrete z dnia 3 grudnia 1960 r., normowane już jest nowymi przepisami o klasyfikacji świąt i o ich stopniu liturgicznym, skutkiem czego kolejność jest nieco odmienna od dotychczasowego podziału.

Zmieniona też została nazwa świąt, jak to widać powyżej, na *festa de praecepto* i *festa de non praecepto* — zamiast dotychczasowego określenia: *festa de praecepto* i *festa suppressa* — są bowiem wśród nich dni świąteczne, które liturgicznie nie są lub nie były nigdy *suppressa*.

Dekret św. Kongregacji Soboru z grudnia 1960 r., wprowadza do wykazu obowiązującego kilka nowych dni świątecznych, w które istnieje obowiązek aplikowania Mszy św. za wiernych, niektóre natomiast z dotychczasowych usuwa, dlatego pożyteczną będzie rzeczą, ten nowy wykaz dni świątecznych porównać z dotychczasowym, dawnym:

Święta nakazane

według nowego dekretu	według Kodeksu Prawa Kanonicznego
Dominicae I et II cl.	Omnes dominicae

Inne święta I klasy w całym Kościele:

1. Nativitas Domini	1. Nativitas Domini
2. Dies Octavus Nativ. D.	2. Circumcisio Domini
3. Epiphania Domini	3. Epiphania Domini
4. Ascensio Domini	4. Ascensio Domini
5. SS. Corporis Christi	5. SS. Corporis Christi
6. Conceptio Imm. BMV.	6. Conceptio Imm. BMV.
7. Assumptio BMV.	7. Assumptio BMV.
8. S. Joseph, Sponsi BMV.	8. S. Joseph, Sponsi BMV.
9. Ss. Petri et Pauli App.	9. Ss. Petri et Pauli App.
10. Omnium Sanctorum	10. Omnium Sanctorum

Święta nie nakazane

I klasy w całym Kościele:

11. SS. Cordis Jesu
12. Pretiosissimi Sang. DNJC.
13. Annuntiatio BMV.
14. S. Joseph, Opificis
15. Dedicatio S. Mich. Arch.
16. Nativitas S. Joannis Bapt. | 11. Annuntiatio BMV.
12. Solemnitas S. Joseph
13. Dedicatio S. Michaelis Arch.
14. Nativitas S. Joannis Bapt.
15. Feria II post Pascha
16. Feria III post Pascha
17. Feria II post Pentecosten
18. Feria III post Pentecosten |
|---|--|

I klasy w kalendarzach partykularnych

17. Festum Patroni princip. Nationis
18. Festum Patroni principal. Regionis seu Provinciae sive eccl. sive civ.
19. Festum Patroni dioecesis.
20. Anniv. Dedicat. Eccl. Cath.
21. Festum Patroni principalis loci seu oppidi
22. Anniv. Dedicat. Eccl. propriae.
23. Titulus Eccl. propriae. | 19. Festum Patroni Nationis

20. Festum Patroni loci |
|--|--|

II klasy w całym Kościele:

24. Nativitas BMV.
25. Purificatio BMV. | 21. Nativitas BMV.
22. Purificatio BMV. |
|--|--|

Święta narodzin (natalicia) Apostołów i Ewangelistów:

26. S. Andeae
27. S. Thomae
28. S. Joannis
29. S. Matthiae
30. S. Marci
31. Ss. Philippi et Jacobi
32. S. Jacobi
33. S. Bartholomaei
34. S. Matthaee
35. S. Lucae
36. Ss. Simonis et Judae | 23. S. Andeae
24. S. Thomae
25. S. Joannis
26. S. Matthiae

27. Ss. Philippi et Jacobi
28. S. Jacobi
29. S. Bartholomaei
30. S. Matthaee

31. Ss. Simonis et Judae
32. Inventionis S. Crucis
33. S. Stephani Protomart.
34. S. Laurentii M.
35. S. Silvestri Pp. C.
36. S. Annae, Matris BMV. |
|--|--|

Różnice między obu wykazami łatwo zauważyć:

1. Jeżeli chodzi o święta II klasy, to obecnie w nowym wykazie, oprócz uroczystości Apostołów, pozostały tylko święta: Narodzenia i Oczyszczenia Najśw. Maryi Panny.

2. Odprawianie Mszy św. za parafian nie obowiązuje już w następujące dni:

- a) w poniedziałek i wtorek po Niedzieli Wielkanocnej
- b) w poniedziałek i wtorek po Zesłaniu Ducha Św.
- c) Znalezienie Krzyża św. (3 maja)
- d) św. Anny (26 lipca)
- e) św. Wawrzyńca (10 sierpnia)
- f) św. Szczepana (26 grudnia)
- g) św. Młodzianków (28 grudnia)
- h) św. Sylwestra (31 grudnia)

3. Aplikacja Mszy św. obowiązuje w niżej wymienione i nowo zaliczone dni świąteczne:

- a) Uroczystość Serca Jezusowego
 - b) Najdroższej Krwi Pana Jezusa (1 lipca)
 - c) św. Józefa Rzemieślnika (1 maja)
 - d) we wszystkie święta Patronów głównych. Stąd jeżeli jest więcej Patronów, nie wystarczy tylko jedną Mszę św. aplikować⁸.
 - e) Rzecz całkiem nowa to aplikacja Mszy św. w rocznicę konsekracji kościoła czy to katedralnego, czy rocznicę konsekracji kościoła własnego, jak również w święto tytułu kościoła własnego⁹.
4. Pozostają obowiązującymi dniami wszystkie niedziele roku.

5. Zaden inny dzień, oprócz wymienionych w dekrecie św. Kongregacji Soboru z dnia 3 grudnia 1960 r., chociażby dotąd uchodził jako obowiązujący do aplikacji Mszy św. za wiernych, już nie obowiązuje od 1 stycznia 1961 r., albowiem wyliczenie, jak podkreśla dekret, jest taksatywne.

D y s p e n s a

zwalniająca od obowiązku odprawiania Mszy św. za wiernych w święta nie nakazane.

Dnia 30 stycznia 1961 roku, ukazał się dekret Księdza Prymasa w sprawie Mszy świętych za parafian, ważny na siedem lat:

D E C R E T U M

Cum Decreto S. Congregationis Concilii de die 3 Decembris A. D. 1960 novus index dierum festorum, quibus inest obligatio litandi Sacrum pro populo, editus fuerit, attentis peculiaribus conditionibus oeconomis rectorum ecclesiarum paroecialium in toto territorio Poloniae, quae de

⁸ Por. *Ephemerides Liturgicae* 75 (1961) 63: „Si ergo plures Patroni habentur, plures Missae pro populo applicari debent. Idem valet pro Compatriis seu, ut dicitur, pro patronis aequae principalibus; applicatio Missae multiplicatur. Compatrii principales seu aequae principales gaudent de iuribus liturgicis sicut Patroni“.

⁹ Tamże: „Haec innovatio certe tendit ut fideles strictius festis propriae Ecclesiae (paroeciae) et Ecclesiae Matris (cathedralis) coniungantur. Fideles enim nostra aetate non amplius festum Dedicacionis Ecclesiae eiusque anniversarium intelligunt: quapropter hac dispositione animarum pastores medium habent commodum populum monendi de hac gratia eumque invitandi ut Missae pro ipso celebratae intersit“.

die in dien difficiliore evadunt, vigore specialissimarum facultatum a Sancta Sede Nobis tributarum, annuentes precibus fere omnium Poloniae Antistitum, praesentibus litteris — prae oculis quoque habentibus necessitatem uniformitatis in Poloniae Dioecesibus — omnibus rectoribus ecclesiarum paroecialium in Polonia dispensationem super onere celebrandi Missas pro populo diebus festis non de praecepto cum facultate recipiendi hisce diebus stipendium pro seipso — firma tamen obligatione applicandi pro parochianis omnibus diebus Dominicis atque festis de praecepto — benigne concedimus.

Insimul omnia Indulta generalia aliquibus Dioecesibus in Polonia in hac materia concessa, necnon Nostrum Decretum de die 17 Aprilis 1957 Nr. 1878/P. revocamus.

Servatis ceteris omnibus de iure servandis. Contrariis quibuslibet non obstantibus.

Praesenti Indulto valituro ad septennium.

Datum VARSAVIAE, die 30 Januarii A. D. 1961.

(—) † Stefan Card. Wyszyński

Z brzmienia powyższego dekretu jasno wynika, że:

1) wszyscy proboszczowie na terenie Polski zwolnieni są od obowiązku aplikowania Mszy św. za parafian w święta nie nakazane;

2) pozostaje nadal obowiązek odprawiania Mszy św. za wiernych we wszystkie niedziele i święta nakazane;

3) odwołane zostały wszelkie indulty ogólne (indulta generalia), udzielone do tego czasu niektórym diecezjom polskim w tej materii, jak również odwołany został dekret Prymasa Polski z 17 kwietnia 1957 r., tak że, we wszystkich diecezjach mają obowiązywać jednolite zasady.

4) Niniejszy dekret z dnia 30 stycznia 1961 roku, zniósł (pozbawił mocy prawnej), wszystkie indulty ogólne (generalia), nie zaś partykularne. O ile więc jakaś parafia posiada indult specjalny dla siebie z większymi jeszcze uprawnieniami, który otrzymała wprost od Stolicy Apostolskiej lub od Księdza Prymasa (nie zaś na mocy ogólnej dyspensy dla diecezji), indult taki jest nadal ważny, o ile jest zgodny z nowymi rubrykami i dopóki nie wygaśnie z upływem czasu, na jaki został wydany.

Na zakończenie warto jeszcze dodać, że proboszcz, który zarządza kilku parafiami połączonymi równorzędnie, albo też — obok własnej — kieruje inną parafią jako administrator, ma obowiązek odprawić w dni nakazane tylko jedną Mszę św. za wszystkich wiernych, nad którymi sprawuje duszpasterstwo¹⁰.

W uroczystość Bożego Narodzenia i w święto, które przypada na niedzielę, wystarczy odprawić jedną Mszę św.¹¹.

Jeżeli święto zostaje przeniesione w ten sposób, że w dniu, na który zostało przeniesione, nie tylko odmawia się brewiarz i odprawia Mszę

¹⁰ Kan. 466 § 2.

¹¹ Kan. 339 § 2.

św. o święcie przeniesionym, lecz także zachowuje się obowiązek uczestniczenia we Mszy św. i wstrzymania się od prac służebnych, wtedy Mszę św. za wiernych należy odprawić w tym dniu, na który święto zostało przeniesione¹².

Msza św. za wiernych, to obowiązek: 1) realny; 2) osobisty; 3) miejscowy (lokalny); 4) przywiązany do oznaczonego dnia.

1) Realny, rzeczowy związany z diecezją, parafią tak, iż musi być spełniony, nawet w wypadku zapomnienia, niewiedzy lub niezdolności jego spełnienia. W tym ostatnim wypadku jeżeli duszpasterz dla słusznej przyczyny, np. z powodu choroby, sam nie może aplikować Mszy św. w dniu oznaczonym, powinien to uczynić przez zastępcę lub też sam w innym dniu.

2) Osobisty: Mszę św. za wiernych należy odprawiać osobiście i nie wyręczać się innymi bez słusznej przyczyny; w razie ważnej przeszkody jak np. choroba, przez kogoś innego;

3) Lokalny: Proboszcz winien odprawiać Mszę św. za wiernych w kościele parafialnym, chyba, że okoliczności skłaniają lub zmuszają do odprawiania jej gdzie indziej. Do tych okoliczności należeć mogą: Msza św. w miejscu odpustowym, celebra w kościele filialnym, I Komunia św. w jakiejś półpublicznej kaplicy, odprawianie Mszy św. w drugiej parafii obsługiwanej itp. proboszcz prawnie nieobecny albo sam odprawia za parafian w miejscu pobytu, albo przez swego zastępcę w parafii (kan. 466 § 5).

4) Przywiązany do oznaczonego dnia. Mszę św. za wiernych należy aplikować w niedziele i święta przez prawo przepisane, dlatego nie wolno na własną rękę przenosić tego obowiązku na inny dzień. Ordynariusz miejscowy może dla słusznej przyczyny zezwolić na odprawienie Mszy św. za parafian w innym dniu, nawet na stałe¹³. Do takich przyczyn może należeć np. odbycie rekolekcji, przyjęcie gregorianki, choroba, słabość itp.

Prawo kanoniczne nie określa rodzaju Mszy św. za wiernych. Może to być Msza św. śpiewana, uroczysta, czy tylko czytana, odprawiona w dowolnej godzinie, nawet bez specjalnego udziału wiernych; nie musi też odpowiadać i być zgodna z oficjum dnia.

Mówiąc o Mszy św. za wiernych mamy na myśli żyjących parafian. Umarli już nie są pod opieką duszpasterską Kościoła. Można jednak, objąć intencją również zmarłych parafian przy Mszy św. za wiernych, lecz intencją warunkową: o ile to być może bez uszczerbku dla żyjących.

Odprawianie Mszy św. za wiernych jest obowiązkiem ścisłym, wynikającym z przyjętego na siebie zobowiązania, *ex iustitia*, pod grzechem ciężkim. Nie zwalnia od niego, jak już powiedziano powyżej ani cho-

¹² Kan. 339 § 3.

¹³ Kan. 466 § 3.

roba, ani przeciwny zwyczaj, ani ubóstwo. Jeżeli z jakiejś ważnej przyczyny nie mógł być spełniony w oznaczonym dniu, należy jak najprędzej tyle Mszy św. za wiernych odprawić, ile ich opuszczono¹⁴.

Św. Kongregacja Soboru zapytana, czy można zatrzymać zwyczaj odprawiania Mszy św. za wiernych *per turnum* tam, gdzie jest jeden kościół parafialny i trzech proboszczów, mających swoich osobnych parafian, oddzielonych przez podział terytorium miasta, odpowiedziała dnia 9 lutego 1918 roku, że nadal tego zwyczaju utrzymywać nie wolno, i że każdy proboszcz obowiązany jest w dni przepisane osobiście odprawić Mszę św. za wiernych¹⁵.

Ks. TADEUSZ SZWAGRZYK

O. Hieronim Eug. Wyczawski OFM

O WŁAŚCIWE IMIĘ BŁOG. WŁADYSŁAWA Z GIELNIOWA

Wśród nielicznej grupy naszych Patronów, czyli Świętych i Błogosławionych pochodzenia polskiego względnie obcych, lecz z Polską związanych, nie wszyscy posiadają ustalone imiona i nazwiska. Św. Andrzej Świerad bywa nazywany do dziś także Wszeradem i Zórawkiem, błog. Kunegunda Kingą, jej siostra błog. Jolenta Jolantą, błog. Jakub Strepa Jakubem Strzemie, a św. Klemens Hofbauer — Dworzakiem.

Los ten spotkał również błog. Władysława z Gielniowa, bernardyna, zmarłego w Warszawie w r. 1505, a beatyfikowanego w r. 1750 przez Benedykta XIV, autora religijnych pieśni polskich¹. W XVII i XVIII w. sporadycznie, a dziś coraz powszechniej bywa on nazywany nie Władysławem, ale najniewłaściwiej Ładysławem.

Przedewszystkim jest bardzo wątpliwe, czy w ogóle istniało polskie imię Ładysław. Znakomici znawcy polskiej etymologii Aleksander Brückner² i Stanisław Szober³ nie znają takiego imienia. Wspomniał wprawdzie o Ładysławie wcześniejszy od nich o sto lat Samuel Bogumił Linde,

¹⁴ Kan. 339 § 4.

¹⁵ AAS 10 (1918) 285.

¹ Zob. życiorysy błog. Władysława: Ks. K. Kantak, *Les données historiques sur les bienheureux Bernardins polonais*. Archivum Franciscanum Historicum, 1929, s. 444—451. Również tegoż autora w dziele *Bernardyni polscy*, t. I. Lwów 1933, s. 130—133. Z żywotów starszych o. W. Morawskiego *Opisanie żywota i cudów błog. Ojca Ładysława z Gielniowa...*, Kraków 1612 i też po łacinie *Lucerna perfectionis christinae sive vita B. Ladislai Gielniowii*. 1633.

² *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków 1927, s. 625.

³ *Słownik poprawnej polszczyzny*. Wyd. III. Warszawa 1958. Szober wymienia tylko imię Władysław.